

פרשת וישב

הליכות עולם לוי

(חבקוק ג' ו')

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות	לוח אור החיים
17:44	17:13	16:21*	י-ם
17:40	17:09	16:18	ת"א
17:39	17:08	16:17	חיפה
17:44	17:13	16:21	ב"ש

* לנוהגים 40 דק': 16:01

דמות דיוקנו של אביך

ועוד נראה לפרש, שהנה בבוא משיח צדקנו במהרה בימינו יחודש המקדש, ומקדש זה יהיה רוחני מאוד ויבנה מכל המצוות ומעשים טובים שלנו ומכל העמידה בנסיונות בעולם הזה, ולכן הוא מתאחר ומתאחר עד שישוכלל בשיא הפאר והיופי, ואהרן הכהן יהיה בודאי הכהן הגדול ועל ליבו יהיה חושן המשפט, וכמו שבחושן המשפט שהיה במשכן ושני בתי המקדש הראשונים החזיקו אותו שרשרות אשר היו תלויים באבני האפוד, ועל אבני האפוד היו כתובים שמות השבטים, [ועיין עוד מה שכתבו בספרנו זאת ליהודה פרשת תצוה מאמר שני בענין אבני האפוד ושכל ישראל רמוזים בהם], כך גם בבית השלישי אבני האפוד שעל כתפי אהרן יחזיקו אותו, אלא שהפעם יהיו חקוקים עליהם שמות כל בני האדם שמהם נבנה המקדש, [ואל תתפלא על כך, שהרי הכל רוחני ובניסים], שעבדו את ה' והלכו בעולם הזה בדרכי השבטים. וא"כ האיום הגדול ביותר לנו הוא שלא ימחה שמנו ח"ו מאבני האפוד לעתיד לבוא, שמי כתוב שם הוא יזכה לימות המשיח ומי שלא הפסיד, ובודאי שאנו מיחלים שכל אחינו יהיו כתובים ואנו איתם. אלא שעדיין צריך לתרץ את השאלה הראשונה, שהרי יוסף לא חשב על הדברים לבד אלא דמות דיוקנו של אביו נגלתה אליו ואמרה לו דברים אלו, ובודאי שצריך שיתגלה אליו ולא די לו במה שהוא שכן בזמן שיצר הרע שולט אדם באדם אין מי שיזכיר לו את יצר הטוב, ואנו מי יגלה עלינו שיאמר לנו דברים אלה.

ונראה לומר בס"ד, שדמות דיוקנו של אביו בא לרמוז ליעקב אבינו עליו השלום שדמות דיוקנו היה חקוק בכסא הכבוד, [ומוכרחים לומר כן, שהרי בודאי אביו ממש לא נגלה לו שהרי לא ידע כלל היכן יוסף, ורק נשמת יעקב אבינו נגלתה לו]. והיינו שכל נשמה ונשמה מעם ישראל חצובה מתחת כסא הכבוד, ויעקב אבינו עליו השלום הוא אבינו שכן ממנו יצא כל זרע ישראל, שלא כאברהם שיצא ממנו גם ישמעאל וכיצחק שיצא ממנו גם עשו, אלא שנים עשר שבטים כולם קדושים וטהורים, וכאמור כולם חקוקים תחת כסא הכבוד, ובזמן שהאדם בא לחטוא, נשמתו החקוקה מתחת כסא הכבוד מאירה בו ומעירה את תשומת ליבו ואומרת לו אל תחטא, שלא ח"ו תימחה מתחת כסא הכבוד, וזהו דמות דיוקנו של אביו, שהוא אב לכל הנשמות ויודע מעשיהם וכאשר הוא רואה שהיא באה לחטוא מעורר את רגשותיה לכל תחטא ובל תימחה. ומצאתי סמך לזה בפסוק, שכן הנביא (ירמיה י"ד כ"א) אומר: אֵל תִּנְצֵחַ לְמַעַן שִׁמְךָ אֵל תִּנְבֵּל פֶּסַח כְּבוֹדְךָ יִזְכֹּר אֵל תִּפְרֹךְ פְּרִיָתְךָ אֶתְנֶן. ופירש רש"י: כסא כבודך: מדרש אגדה אלו ישראל החקוקים בכסא כבודך. ע"כ. הרי לנו שכל ישראל חקוקים בכסא הכבוד, והיא אבינו שבשמים ממעל והיא המעוררת אותנו וקוראת לנו מחלון ליבנו, אל תאבד את מעלתך, אל תאבד את זכותך להיות באבני האפוד. בואו ונשמע בקולו ונעבוד את ה' אלוקינו בלבב שלם.

בפרשתנו אנו קוראים על יוסף הצדיק ונסיונותיו, וזה הטעם שנקרא יוסף הצדיק מפני שעמד בנסיון, והנה הנסיון הגדול מכולם ללא ספק היה כאשר עמדה אשת פוטיפר והחזיקה בו, ואמנם גם בזה עמד יוסף הצדיק התנער ממנה וברח, וכך מסופר בתורה בקצרה, וזה נראה לנו משהו קל ומאוד שגרתי אצל יוסף, אולם כאשר נעניין בדברי רבותינו נראה שהנסיון לא היה קל ליוסף כלל ועיקר, וכך אמרו רבותינו (סוטה ל"ו:): ויבא הביתה לעשות מלאכתו, אמר רבי יוחנן מלמד ששניהם לדבר עבירה נתכוונו, אותו היום יום חגם היה והלכו כולם לבית עבודת כוכבים שלהם, והיא אמרה להן חולה היא, אמרה אין לי יום שניזקק לי יוסף כיום הזה, "ותתפשהו בבגדו לאמר" וגו', באותה שעה באה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון, אמר לו יוסף עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם, רצונך שימחה שמך מביניהם ותקרא רועה נשים, "מידי אביר יעקב" מי גרם לו שיחקק על אבני אפוד אלא אביר יעקב משם רועה אבן ישראל משם זכה ונעשה רועה שנאמר "רועה ישראל האזינה נוהג כצאן יוסף".

עד כאן דברי רבותינו הקדושים, ובודאי שכשהתורה הקדושה מספרת לנו דברים אלו ורבותינו הקדושים מרחיבים ומאריכים, אינו בשביל לספר על יוסף ולהראות כמה היה לו הנסיון קשה, אלא ללמד דעת לכל הדורות כולם איך צריך לעמוד בנסיון ומה מעלתו של מי שעומד בנסיון. אלא שעדיין אנו תמהים, ניחא יוסף שקיבל עזר משמים, דמות דיוקנו של אביו הצדיק והקדוש הבחיר שבאבות יעקב אבינו ע"ה נראתה לו ואמרה לו שלא יהא חקוק עם השבטים הקדושים באבני האפוד, אבל אנו מי יבוא אלינו, ואמנם שמעתי שכתוב בספרים הקדושים סגולה לבטל יצר הרע ממנו שידמה לעצמו דמות דיוקנו של אביו, אביו ממש, ובכך יסיר מעליו יצר הרע, וגם אם יבוא אלינו אבינו ממש משמים מה יאמר לנו, באיזה אבני האפוד אנו אמורים להיות רשומים ומה איום יהיה עלינו לאיים על יצר הרע ולבטלו. ונתחיל בס"ד מהסוף ונאמר. הנה בודאי לעתיד לבוא כל מי שעשה ופעל בעולם הזה בזמן הגלות הקב"ה יפרסמו לעתיד לבוא, וכמו שאמרו רבותינו במדרש (רות רבה פרשה ה' אות ו') שכיום אליהו ומשיח כותבים מעשיהם של בני אדם, ובודאי גם את המעשים הרעים הינם כותבים, ואולי לא אליהו ומשיח אלא יצר הרע, אבל בודאי שהכל נכתב בספר ואין נעלם דבר, וכמו שאמרו (אבות פ"ב מ"א) וכל מעשיך בספר נכתבים. והנה כל מי שעשה למען כבוד שמו בעולם, וזה על ידי כל מיני מעשים, ובתוכם גם כאלו שרק שמרו עצמם מן העבירה, שהרי במעשיהם זה קידשו את השם, ויהיה חקוק בספר לנצח, ואת זה יכול האדם לאיים על עצמו האם אתה רוצה להיות חקוק על אליהו ומשיח לנצח בספר הזכרון, או ח"ו להיות כתוב בספר לדראון עולם, שגרמת עיכוב למשיח לבוא, או שח"ו במעשיך גרמת להרוג רבים מישראל, או שיבוא משיח בקושי ובמלחמות.

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן בת רחל

הליכות והלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג.)

הנהגות לערב שבת

ובפרט מיום רביעי וחמישי שיש בהם כבר הכנה לשבת בסוד תוספת הנ"נ. וצ"ע.]

ד. ואם נאנס ולא למד עשרים ושישה פסוקים שמו"ת בליל ששי, עם כל זאת ילמוד אותם בבוקר, ואף על פי שהאיר היום, ילמדם מקרא בלבד בלא תרגום. (בא"ח ש"ש, לך את ל' והגרא"א מני שם). [ויש להביא לזה ראייה מדברי מוהר"י צמח בספר לחם מן השמים (דף כ ע"א) שסובר שלכתחילה יקרא את הכ"ו פסוקים ביום ששי, ורק שיש לו רשות לקוראם בליל ששי, וא"כ אם אחר בודאי שיוכל לקוראם ביום ששי]. ואולם מה שהחליטו (הבא"ח והגרא"א מני) שיקרא אותם רק מקרא אחד בלבד, הוא מפני שלדעתם קריאת הלילה הינה רק מקרא בלבד, וכמו שהארכנו בזה בסדר הלילה את מ"ד ומ"ה, וכן הלכה. ואולם מי שמקפיד תמיד על קריאת החק לישראל, ואותו שבוע קרה שלא קרא את הפסוקים המסודרים בחק לישראל, לענ"ד יאמר אותם קודם קריאת הפרשה, כ"ו פסוקים שמו"ת להשלים את כל ימות השבוע, וכ"ו פסוקים מקרא אחד בלבד להשלים את ליל ששי, ואז יקרא את הפרשה כולה שמו"ת. [וכ"ש לפי מה שכתבנו בסדר הלילה את מ"ו בשם החמדת ימים שקריאת יום ששי הוא תיקון לכל השבוע, שבודאי יעשה כן ויש בזה גם השלמה ותיקון לימות השבוע, ולא רק הכנה לקריאת הפרשה ביום ששי, (וזה עדיף יותר ממה שהצענו שם בסוגרים לקרוא בליל ששי), ואע"פ שיש בזה טורח ואריכות, מ"מ יש בזה תועלת גדולה לשלימות מצות קריאת שמו"ת. ואולם כל זה כאמור רק למי שרגיל בקריאת חק לישראל, כי מי שאינו רגיל יקרא רק הפרשה כולה].

ה. מנהג רבנו האר"י לקרוא את הפרשה כל פסוק שנים מקרא ואחד תרגום, ולא היה עושה כמו שיש מתייהרים לקרות כל הפרשה כולה מקרא פעם אחת ולשונתה פעם שנית ואח"כ קוראים כולה ביחד תרגום פעם שלישית. [ומתייהרים, היינו שאינם מדקדקים במצוות, (וכמו שהוכחנו בספר ויוסף עוד דוד ח"א עמ' ג)]. וגם לפי הפשט נראה שכך עדיף לקרוא את הפרשה כל פסוק שמו"ת. [שהרי הטעם לקריאת שמו"ת בכדי שידע ויבין את הפרשה, וכשקורא תרגום על כל פסוק הוא מתבונן להבין משמעות הכתוב]. ואולם לפי הפשט אין כל מניעה לקרוא כל הפרשה שנים מקרא ואח"כ כל הפרשה תרגום, ומנהג הגר"א לקרוא כל פרשה פתוחה או סתומה שמו"ת. (כמבואר במשנ"ב סי' רפ"ה ס"ק ב), והנכון כאמור לעשות כפי דברי רבנו האר"י, אך למי שקשה לו לפי טבעו או מסיבות אחרות, יעשה את האפשרויות האחרות.

ו. לכתחילה יקרא את כל הפסוקים בפרשה בטעמיהם, וזו מצוה שלימה. (מחזיק ברכה סי' רפ"ה אות ח), ורק אם אינו יודע אעפ"כ לא ימנע מלקרוא את הפרשה שמו"ת ויקרא בלי טעמים (ילקוט יוסף שבת ח"א סי' רפ"ה אות י"א). ואולם את התרגום צריך להקפיד לקרוא בלי טעמים. (מחבר"ר שם אות ז). [ואע"פ שרבנו האר"י בשער המצוות (ואתחנן) כתב שאין צריך, ומשמע שאם ירצה יכול לקרוא בטעמים, מ"מ יש שכתבו שיקפיד שלא יקרא בטעמים. ומכאן אנו נלמד שאע"פ שרבנו האר"י לא כתב במפורש לקרוא הפרשה בטעמיה, אך ממה שהזכיר שיקרא התרגום בלא טעמים פשוט לו שאת הפרשה קוראים בטעמים, וטועמיה חיים זכר].

בסיעתא דשמיא אנהנו ממשיכים על סדר היום והגענו ליום ששי, ונתחיל א"י"ה ההלכות הקשורות להכנות השבת והלכות שבת קודש, לקראת יום השנה השלישי לפטירתו של מר אבי ז"ל אני מוציא בחוברת מיוחדת את כל ההלכות שיצאו עד עתה בעלונים, מי שמעונין בקובץ של החוברת יוכל לקבלה בדואר האלקטרוני, יכתוב את כתובתו למאיל שמופיע בתחתית העלון, ובע"ה נשלח לכתובתו האלקטרונית קובץ פי די אף.

א. כתב רבנו האר"י (שער הכונות דרוש א' מסדר שבת) שבכל יום מימות השבוע צריך לכוין לתוספת הנפש רוח ונשמה של שבת, וביום ראשון אנו מכוונים להשאיר את תוספת הנשמה משבת שעברה וכו', וביום הששי אל תוספת הנשמה. וכפי בחינת כל יום צריכים להיות מעשיו של האדם, שביום ראשון וששי שיש בנו תוספת הנשמה, שהיא כנגד המחשבה של האדם, צריך שתהיה מחשבתו פנויה ונקיה מכל ליכלוך. וביום שני וחמישי שהם כנגד תוספת הרוח, שזה כנגד הדבור שבאדם, צריך להרבות בעסק התורה. ובימים שלישי ורביעי שהם כנגד הנפש שהיא כנגד המעשה של האדם, ירבה במצוות ומעשים טובים, ובפרט במצות הנעשות ע"י הרגלים כמו הלוויית המת וביקור חולים וכיוצא בזה. ודבר זה הוא תועלת גדולה לקבלת האדם תוספת קדושת שבת. עכ"ד. ולפי זה ביום ששי ירבה במחשבות קדושות וטהורות, וכמה שירבה בקדושת המחשבה תאיר בו יותר תוספת הנשמה שתבוא אליו ביום השבת.

ב. עוד כתב רבנו האר"י (שם): שהכתוב אומר "והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו", כי יום הששי הוא מכין ליום השבת, וכמה מיני הכנות יש בערב שבת לצורך השבת, אם במחשבה ואם בדבור ואם במעשה, ענין המחשבה כבר נתבאר בהלכה א' וענין הדבור הוא על ידי קריאת שנים מקרא ואחד תרגום, והמעשה הוא כולל מינים רבים: קניית צרכי שבת, הכנת המאכלים, סדור הבית, הכנת הנרות, טבילה במקוה טהרה, רחיצת גופו במים חמים, ועוד דברים שנפרט אותם בע"ה לפי סדר היום, מתחילת הבוקר ועד שקיעת החמה.

ג. לאחר תפלת שחרית יזהר האדם בעודו עטור בטלית ותפלין לקרוא את הפרשה כולה שנים מקרא ואחד תרגום, ואפילו מי שכבר קרא בסדר חק לישראל מידי יום ביומו את הכ"ו פסוקים שמו"ת, וכן את הכ"ו פסוקים בליל ששי, צריך לחזור ולקרוא מתחילת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, וכל מה שקראנו במשך השבוע היה מעין הכנה אל הפרשה. ודעת לנבון, שמכיון שקריאת הפרשה שמו"ת היא הכנה לשבת הקדושה, היום הכי מתאים לקוראם הוא ביום הששי שהוא המכין לשבת, לא לפני במשך השבוע, ולא אחרי בשבת, אולם מי שנאנס בודאי שיוכל וצריך לקרוא את הפרשה שמו"ת בשבת, וכך היה מנהגו של רבנו האר"י (שער המצוות פרשת ואתחנן, ושער הכונות דף סב). [ולכאורה לפי"ז נראה שאם האדם יודע כבר מתחילת השבוע שלא יוכל לקרוא את הפרשה שמו"ת ביום ששי, ישנה עדיפות לקרוא את הפרשה שמו"ת במשך השבוע שלפני ולא בשבת עצמה, שכיון שהפרשה היא בסוד ההכנה לשבת, עדיף להכין במשך השבוע ולא בשבת,

פרשת וישב - חנוכה

הליכות עזולם לוי

(חבקוק ג' ו')

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות	לוח אור החיים
17:44	17:13	16:21*	י-ם
17:40	17:09	16:18	ת"א
17:39	17:08	16:17	חיפה
17:44	17:13	16:21	ב"ש

* לנוהגים 40 דק': 16:01

הליכות והלכות לחנוכה

ולרוב הראשונים דינם כשמן זית ממש, אך בכל זאת הרוצה להחמיר לכל הדעות יקח שמן שלא נפסל מאכילה, אבל בודאי שגם למאור בלבד כשר. [ויוסף עוד דוד ח"ב וישב חנוכה אות ד].

ד. כתב בספר הזכירה (דף סט סוף ע"א), סגולה לשמירה מעולה כל השנה, שיאמר בחנוכה כל לילה אחר הדלקת הנרות, שבע פעמים "ויהי נועם". (מועד לכל חי סי' כ"ז אות י"ג).

וכונתו לומר שיאמרו פסוק ויהי נועם ואחריו מזמור יושב בסתר, וכן יעשו שבע פעמים, וכמו שפירשו דבריו (עיי' בא"ח ש"ר וישב הלכות חנוכה אות כ"ג, וכן כתב בספר כף החיים סי' תר"ע אות כ"ו), [וכן מוכח מדברי רבנו האר"י שכתב בשער הכוונות (דרושי תפלת השחר סוף דרוש ג), כסגולה הזו ממש לענין המגיפה ע"ש, ומעוד הרבה ספרים שהביאו סגולת אמירת מזמור יושב בסתר לכמה דברים, ובכולם כתבו לומר לפני המזמור פסוק ויהי נועם, שהוא סוף המזמור הקודם (עיי' בספר כף אחת להחיד"א סי' י', ובשו"ת רב פעלים ח"ד חסו"י סי' י"ט, ועוד)]. ושלא כמו מי שרצה לפרש דבריו שיאמר שבע פעמים רק פסוק ויהי נועם ואחריו פעם אחת מזמור יושב בסתר. (ויוסף עוד דוד ח"ב וישב חנוכה אות ב').

ה. ימי החנוכה מותרים במלאכה ונוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה בעוד הנרות דולקות. (שו"ע סי' תר"ע סעי' א'). ודוקא מלאכות כבידות כתפירה וכביסה וכיו"ב, אבל מלאכת אוכל נפש לבשל וכיו"ב מותרות. וישנה קבלה ביד אנשי ירושלים הקדמונים, שאם אשה נפלה בסכנה, תדור נדר שלא לעשות מלאכה בחנוכה יום או יומים ותנצל. (בן איש חי וישב חנוכה אות כ"ז).

ו. ימי החנוכה אסורים בהספד ותענית (שו"ע סי' תר"ע סעי' א'), ומטעם זה אין הולכים בחנוכה לבית הקברות, ביום היארצייט כנהוג, ומי שיש לו יארצייט בתוך ימי חנוכה, ילך קודם חנוכה, אבל הולכים להשתטח על קברות הצדיקים זיע"א. (בא"ח וישב חנוכה אות כ"ב). וכמו כן יש אומרים שמטעם זה אין לדבר ולהזכיר דברים של צער בימים אלו. (עיי' בספר אור ישראל החדש עמ' ת' בשם החסיד ר' זונדל מסלאנט זצוק"ל). ודברים אלו נכונים בטעמם.

ז. אע"פ שהעלו הפוסקים שסעודות חנוכה הינם סעודת רשות ולא מצוה, מ"מ נוהגים לומר זמירות ותשבחות ואז נחשב כסעודת מצוה לכל הדעות (שו"ע והרמ"א שם סעי' ב'). וטוב שיאכל סעודה עם פת בכל יום ובזכות זה יזכה לברך ברכת המזון ולומר בה על הניסים, ולהודות לה' יתברך. ומבואר בזהר (בתחילת ההקדמה לתיקוני זוהר חדש) שחנוכה הוא מכלל המועדים, וכ"כ רבנו האר"י (שער הכוונות דרוש חנוכה) שחנוכה נקרא רגל והוא מכלל המועדים, ועל פי זה חשבתי בס"ד לחדש שצריך לומר בברכת המזון הרחמן הוא יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים

א. לכתחילה יקפיד להדליק נרות חנוכה בצאת הכוכבים, ויתפלל מנחה וערבית קודם השקיעה, ומיד בצאת הכוכבים יאמר קריאת שמע ויכוין לצאת בה ידי חובה קריאת שמע של לילה, [שתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, וגם היא מצות עשה מן התורה ואילו הדלקת נרות חנוכה מדרבנן, ואף שיש לפלפל בזה, שמכיון שאינו רוצה לקיים עתה מצות קריאת שמע אינו מחויב להקדימה, מ"מ עדיף שיעשה כן ויצא ידי כל הדעות וגם היא עצה טובה שלא ישכח מלקרוא קריאת שמע], ולאחר מכן ידליק את הנרות. ואם אינו יכול להדליק בצאת הכוכבים ישתדל להדליק בחצי שעה הסמוכה, ואם גם זה אינו יכול, יכול להדליק כל הלילה אבל ישתדל למהר כמה שיותר.

ב. אע"פ שכל השמנים כשרים להדלקת נר חנוכה, מצוה מן המובחר להדליק בשמן זית, ושני טעמים נאמרו בו: א. מפני שאורו צלול ומאיר יפה. ב. מפני שבו נעשה הנס במקדש. ורוב הראשונים כתבו הטעם הראשון, ולדבריהם כל מה שאורו צלול ויפה כמו שמן זית מצוה מן המובחר להדליק בו, ולכן כתב הרמ"א (סי' תרע"ג סעי' א') שמנהגם להדליק בנרות שיעוה. ומ"מ מצוה בשמן זית שיש בו את שתי המעלות, גם שאורו צלול ודולק יפה, וגם שבו נעשה הנס במקדש. (משנ"ב ס"ק ד'). וכך המנהג כיום אצל רבים להדליק בשמן זית, אולם פעמים רבות שהפתילה ששמים בשמן אינה מאירה יפה, ועם הזמן הפתילה משחירה ונעשה אורה עמום, ובכך יש עדיפות לאור השעוה. ויש ששמים בשמן פתיל צף המצופה בשעוה, והוא מאיר יפה מאוד ואינו משחיר כלל, והוא כשר לכתחילה. (חזו"ע חנוכה עמ' פ').

ג. שמן זית למאור שמודגש עליו שאינו ראוי לאכילה, יש אומרים שאין להדליק בו, ואין דבריהם נכונים שגם השמן זית שבו הדליקו בבית המקדש הוא לא היה ראוי לאכילה, וכדברי הגמרא (ברכות ל"ה:) ששמן זית מזיק לאדם ולכן האדם האוכלו אינו מברך עליו, והיום ידוע שהשמן יש בו חומציות מרובה וזהו היזקו, והרי בבית המקדש היו לוקחים שמן זית זך, שזו הטיפה הראשונה היוצאת ממנו ובודאי שיש בה חומציות מרובה ואינה ראויה לאכילה כלל, וכן מוכח מדברי הבא"ח (פרשת וישב חנוכה אות י"ב, ופרשת נח אות י"ז) ששמן מר שאינו ראוי לאכילה כשר ולא כתב להחמיר בזה כלל. [ואולם יש טוענים שלא ישתמש בו מפני שעושים אותו מחרצנים של הזתים ומזתים מקולקלים, ושופכים עליו חומר שממיס אותם ועושה אותם כשמן, והם מתבטלים מלהקראות שמן, ואמנם אם דבריהם נכונים, בכל זאת מותר לקחתם כמו כל שמן אחר, ומה גם שאורם צלול ויפה מאוד,

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן בת רחל

לקראתנו לשלום, וכמו בשאר ימים טובים, ואין בזה שום חשש והפסד, שאין בזה לא ברכה ולא הזכרת שם שמים אלא רק בקשה טובה שנוכה לאריכות ימים ושנים. (ויוסף עוד דוד ח"ב וישב חנוכה). ואולם בברכת המזון לא יאמרו מגדול כי אם מגדיל. [ואע"פ שיש שכתבו בסעודת פורים לומר מגדול (כמבואר בבא"ח ש"ר חוקת י"ט), בסעודת פורים ישנה מצוה וגם הארה מיוחדת, משא"כ בחנוכה שאין מצוה לאכול ואין הארה מיוחדת בסעודה ולכן בסעודת חנוכה לכל הדעות יאמר מגדיל. ומה גם שלדעת מרן הגרע"י זצ"ל בהליכות עולם (ה"ג על הבא"ח שם) אפילו בפורים ובמוצאי שבת אין לומר מגדול, וא"כ כ"ש בחנוכה, אמנם בראש חודש שבת יאמרו מגדול אפילו חל ביום חול].

ח. יתפללו מנחה בערב שבת מוקדם, בכדי שיוכלו להדליק את נרות החנוכה בביתם ולאחר מכן יבואו לבית הכנסת ידליקו נרות ויקבלו שבת ויתפללו ערבית של שבת, ומי שלא התאפשר לו להתפלל מנחה מוקדם ידליק נרות חנוכה בביתו ויבוא לבית הכנסת להתפלל מנחה, ומפני שהוא דבר מצוי שרבים לא מתאפשר להם מכל מיני סיבות להתפלל מנחה מוקדם בפרט ביום ששי קצר, לכן על גבאי בית הכנסת לדאוג שיהיה מנין בבית הכנסת של מנחה כרגיל ולא לבטלו.

ט. בערב שבת שבתוך החנוכה לא יברכו בבית הכנסת כי אם ברכת להדליק נר חנוכה בלא ברכת שעשה ניסים, מפני שכל הקהל כבר בירכו בביתם את כל הברכות וכל מה שמדליקים הוא רק להרבות פרסום הנס, לכן לא יברך אלא על ההדלקה בלבד. (כך מתבאר מתוך דברי החזו"ע חנוכה עמ' נ"ו). [ואע"פ שבהלכה למעלה כתב רק אם חל ליל ראשון של חנוכה בליל שבת, ולא התייחס לשבת שבתוך ימי חנוכה, וגם במקורות למטה לא התייחס לזה, מ"מ כן מוכח מדבריו כמבואר למעין, וכ"כ במפורש בשו"ת מנחת שמואל (ה"ג ס' כ"ו)].

י. ירבה בסעודת שבת של חנוכה, יותר משאר שבתות, וכל שכן אם חל בו ראש חודש גם כן, וכן ירבה בראש חודש שבת, שהוא בתוך ימי חנוכה בשביל פרסום הנס. (בא"ח שם אות כ"ח). ולענ"ד באכילת סופגניה או ספינג' מקיים בזה התוספת וגם מראה בזה פרסום הנס, שהוא מאכל מיוחד לימי החנוכה. [וכבר העידו על מאכלים אלו הראשונים שנהגו לאכלם בחנוכה, מפני שהם מטוגנים בשמן רב, יש בהם רמז לשמן המנורה, שבו נעשה הנס. (עיין בחזו"ע חנוכה עמ' י"ב שם ר' מימון אבי הרמב"ם), והאחרונים הביאו טעמים ורמזים נוספים (עיין לדוגמא בירחון אור תורה תשע"א ס' קמ"א אות י"ח)].

יא. סופגניה עם ריבה מן הדין היה מותר ליתן אותה על הפלאטה לחממה בשבת (שלמי מועד עמ' רמ"ה, חזו"ע חנוכה עמ' י"ט). אולם כיום נתברר שהמאפיות מערבבים בריבה מים מן הברז שאינם מבושלים כלל, וא"כ אסור לתת את הסופגניה לחממה שבזה מבשל את המים שבריבה, ואפילו אם יעמוד וישגיח על הסופגניה שלא תגיע לחום שהיד סולדת בו, אין להקל בדבר. [ואפילו בדבר שנתבשל כבר, בילקוט יוסף (שבת חלק א' כרך א' ס' רנ"ז סעי' ז', עמ' תרנ"ו) לא היקל רק לצורך תינוק או חולה, כמבואר במקורות (עמ' תרס"ב), וא"כ כ"ש באינו מבושלים כלל שאין להקל ע"י שמירה. ומ"ש להקל בגליון בית מרן (מס' 234, אות כ"ב), הוא בהצטרף דעת האומרים חצי שיעור אסור מדרבנן, ע"ש היטב, ומי אמר שהמים שבריבה הם חצי שיעור, עיין רמב"ם (שבת פ"ט ה"א) שהוא שיעור מועט מאוד, ועוד שקשה לדעת לאיזה חום הגיע הריבה והמים שמעורבים בה, ובמשמוש היד לא יוכל לשים לב רק לחום הסופגניה, אבל הריבה שהיא נוזלית ובפרט המים שבתוכה בודאי מתבשלים הרבה יותר מהר. ולכן אין להקל].

יב. במוצאי שבת נוהגים בבית הכנסת להדליק נרות ולאחר מכן להבדיל, (שו"ע ס' תרפ"א סעי' ב'), ובבית להבדיל ולאחר מכן להדליק. (חזו"ע חנוכה עמ' קפ"ב). ומי שרגיל להוציא את השבת בזמן רבנו תם, גם בשבת חנוכה יוציא את השבת בזמן רבנו תם, ורק לאחר מכן ידליק את נרות החנוכה. (שם עמ' קפ"ו). ואולם ישתדל שההדלקה תעשה לפחות בחצי השעה הסמוכה לצאת השבת של ר"ת, ויתפלל ערבית אחר צאת הכוכבים, ומיד בצאת השבת לפי ר"ת יבדיל וידליק נרות החנוכה, ואם בני ביתו מוציאים לפי הגאונים, ידליקו נר להבדלה וגם את ההבדלה יעשה קודם צאת ר"ת, כך שמיד בהגיע זמן ר"ת ידליק נרות חנוכה.

יג. בכל שמונת ימי חנוכה, יאמרו בית יעקב, ומזמור היום, ומזמור שיר חנוכת הבית, וקודם מזמור היום, יאמר היום יום פלוני בשבת, ולא יסיים לומר "השיר שהיו הלויים אומרים על הזקן" כדרכו בשאר ימים. (בא"ח וישב חנוכה כ"ו). ואחר כך יאמרו הושיענו, ולא להיפך. (ויוסף עוד דוד ח"ב שם). ובראש חודש שבת יאמרו אחר מוסף תחילה מזמור של ראש חודש "ברכי נפשי" ואח"כ מזמור של חנוכה. (חזו"ע חנוכה עמ' רל"ג). וכל זה דוקא למי שאומר מזמור של יום אחר תפילת מוסף, דהיינו שמיד אחרי אשרי ובא לציון מחזירים הס"ת ומתפללים מוסף, אז יעשה כסדר הזה אחר מוסף, שיר של יום שיר של ר"ה ושיר של חנוכה, אבל הנוהגים לומר שיר של יום קודם תפילת מוסף, שם גם יאמרו מזמור של חנוכה ואח"כ הושיענו כבשאר ימי חנוכה, ואחר תפילת מוסף יאמרו מזמור "ברכי נפשי". [כן כתב בספר שמו משה (פארדו, האו"ח ס' י"ח) שבוה יוצא ידי חובת כל הדעות, וכ"כ בשדי חמד (חנוכה אות י"ג) שכן היה המנהג בצפת ושהוא הנכון לעשותו. (ויוסף עוד דוד ח"ב שם)].

יד. מאחר שנתבאר שחנוכה הוא כשאר הרגלים והלויים היו מזכירים בו שיר מיוחד לחנוכה, וכמו שאנו מוסיפים בכל יום, א"כ נראה שגם בשבת של חנוכה במזמורים שקודם ברוך שאמר, אחר מזמור "יושב בסתר", ששם נוהגים לומר מזמור מיוחד ליום טוב, יאמרו "מזמור שיר חנוכת" וכו', וכ"כ אחד מרבתינו הראשונים (אבודרהם סוף פרק י"ט). ואף שיש מערערים שלא להוסיף על המזמורים הנהוגים לומר (כמבואר בחמדת ימים אלול פ"ד), אולם כבר נהגנו להוסיף בכל המועדים ומדוע לא נוסיף בחנוכה. ומ"מ הטוב והנכון להוסיף המזמור אחר תפילת שחרית למנהג האשכנזים ולמנהג הספרדים אחר תפילת מוסף אחר עלינו לשבת, ויאמרו אותו אחר מזמור שיר ליום השבת, שתדיר ואינו תדיר קודם. ואין בזה שום הפסד או הפסק אלא רק מרוויח לומר מזמור תהלים נוסף, ולהזכיר את השיר שהיו הלויים אומרים בזמנו. (ויוסף עוד דוד ח"ב שם).

טו. כל שמונת ימי חנוכה גומרים את ההלל. (שו"ע ס' תרפ"ג סעי' א'). ויזהר בהלל של חנוכה, כי אפילו בחג המצות אין אומרים הלל גמור, וכאן אומרים הלל גמור שמונה ימים, על כן יאמר אותו בכונה ובשמחה רבה. (בא"ח חנוכה אות כ"ח). ובסוף ההלל לא יאמר את הסגולה לשמירה ואברהם זקן, שאין זה זמנה, רק בראשי חודשים ולכן בראש חודש שבת יאמרוהו ויזכו לשמירה ולחיים טובים וארוכים. (ויוסף עוד דוד ח"ב שם).